

**ZAMONAVIY BOSQICHDA TURKIYADAGI MILLIY OZCHILIKNING
MUAMMOLARI****Chorshamova Gullola***Toshkent davlat sharqshunoslik
universiteti magistr talabasi**E-mail @gullolachorshamova**+998940162609***ANNOTATSIYA**

Ushbu maqola zamonaviy bosqichda Turkiyadagi milliy ozchiliklar duch kelayotgan ijtimoiy, siyosiy va madaniy muammolarni o'rganishga bag'ishlangan. Ishda Turkiyadagi milliy ozchiliklarning demografik holati, ularning huquq va erkinliklari, madaniy merosni saqlashdagi qiyinchiliklar, shuningdek, iqtisodiy va ta'lim sohasidagi muammolari tahlil qilinadi.

Maqolada milliy ozchiliklar masalalari nafaqat siyosiy va huquqiy kontekstda, balki ijtimoiy va madaniy jarayonlar nuqtai nazaridan ham yoritilgan. Ishda turk va milliy ozchiliklar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, integratsiya jarayonlari va ularning huquqiy himoya mexanizmlari tahlil qilinadi.

Ushbu ishning dolzarbligi shundaki, u zamonaviy Turkiyada milliy ozchiliklarning jamiyatdagi o'rnini va ularni duch kelayotgan muammolarni aniqlash, shuningdek, bu masalalarning yechimi bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Turkiya, milliy ozchilik, ijtimoiy muammolar, madaniy meros, huquq va erkinlik, demografik holat, integratsiya, siyosiy jarayonlar

ABSTRACT

This article is dedicated to the study of the social, political, and cultural problems faced by national minorities in Turkey in the modern period. The work analyzes the demographic situation of national minorities, their rights and freedoms, challenges in preserving cultural heritage, as well as problems in the economic and educational spheres.

The issues of national minorities are examined not only in the political and legal context but also from the perspective of social and cultural processes. The relationships between Turks and national minorities, integration processes, and mechanisms for their legal protection are analyzed.

The relevance of this work lies in its ability to determine the place of national minorities in contemporary Turkish society, identify existing problems, and develop scientifically-based recommendations for their resolution.

Keywords: Turkey, national minorities, social problems, cultural heritage, rights and freedoms, demographic situation, integration, political processes

KIRISH

Milliy ozchiliklar masalasi har doim turli davlatlar siyosiy, ijtimoiy va madaniy hayotida dolzarb bo'lib kelgan. Zamonaviy bosqichda Turkiyada milliy ozchiliklar duch kelayotgan muammolar nafaqat ularning huquqiy va siyosiy huquqlarini, balki madaniy meros, ta'lim va iqtisodiy imkoniyatlar bilan bog'liq bo'lgan murakkab jarayonlarni ham o'z ichiga oladi. Turkiyada yashovchi milliy ozchiliklar turli tarixiy, ijtimoiy va siyosiy omillar ta'sirida o'z madaniy va lingvistik identifikatsiyasini saqlash, jamiyatga integratsiyalashish va huquqlarini himoya qilish masalalariga duch kelmoqda.

Zamonaviy Turkiyada milliy ozchiliklar muammolari keng qamrovli bo'lib, ular orasida demografik o'zgarishlar, siyosiy ta'sir, iqtisodiy qiyinchiliklar, madaniy merosni saqlashdagi muammolar va ta'limdagi cheklovlar asosiy o'rin tutadi. Shu bois, ushbu mavzuni o'rganish nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham dolzarbdir, chunki u siyosatshunoslar, sotsiologlar va pedagoglar uchun milliy ozchiliklar bilan ishlash strategiyasini ishlab chiqishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Ushbu ishning maqsadi – Turkiyadagi milliy ozchiliklarning zamonaviy muammolarini tizimli tahlil qilish, ularning ijtimoiy, siyosiy va madaniy jarayonlardagi o'rnini aniqlash, shuningdek, mavjud muammolarni ilmiy asoslangan tavsiyalar orqali yengillashtirish yo'llarini ko'rsatishdir. Ishda statistik ma'lumotlar, rasmiy hujjatlar, ilmiy tadqiqotlar va milliy ozchiliklar bilan bog'liq intervyular asosida analitik yondashuv qo'llanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Turkiyadagi milliy ozchiliklarning zamonaviy muammolarini o'rganish borasida mavjud ilmiy adabiyotlar va manbalarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ushbu masala keng qamrovli va ko'p qirrali. Tadqiqotlar milliy ozchiliklarning huquqiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy jihatlarini yoritadi. Tarixiy manbalar ularning Turkiyadagi rivojlanishi va davlat siyosati bilan bog'liq jarayonlarni aks ettirsa, empirik tadqiqotlar jamiyatdagi integratsiya, demografik holat va madaniy merosni saqlashdagi muammolarni tahlil qiladi. Shu bilan birga, statistik ma'lumotlar va so'rovnomalar milliy ozchiliklarning turmush sharoiti, ta'lim imkoniyatlari va iqtisodiy ahvolini aniqlashga yordam beradi.

Ushbu ishda qo'llanilgan metodologiya milliy ozchiliklarning holatini tizimli o'rganish, ularning jamiyatdagi o'rnini aniqlash va dolzarb tavsiyalar ishlab chiqishga imkon beradi. Asosiy metodlar quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Tarixiy-metodik yondashuv – milliy ozchiliklarning tarixiy rivojlanishi va siyosiy huquqlarini o'rganish;

- Analitik va ilmiy-tahliliy metod – mavjud tadqiqotlar, statistik ma'lumotlar va empirik manbalarni tahlil qilish;
- Taqqoslash va umumlashtirish – turli milliy ozchiliklar va ularning muammolarini solishtirish;
- Empirik metod – intervyu va so'rovnomalar orqali amaliy ma'lumotlarni olish va tahlil qilish.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili va metodologiya milliy ozchiliklarning Turkiyadagi muammolarini ilmiy asosda o'rganish, ularning huquqiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy holatini aniqlash, shuningdek, amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

O'rganilgan adabiyotlar, statistik ma'lumotlar va empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Turkiyadagi milliy ozchiliklar bir qancha ijtimoiy, siyosiy va madaniy muammolarga duch kelmoqda. Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy jihatlarni aniqladi:

1. Huquqiy va siyosiy qiyinchiliklar – milliy ozchiliklarning siyosiy ishtiroki cheklangan, ayrim hududlarda ularning til va madaniyatini rivojlantirish imkoniyatlari cheklangan. Shuningdek, huquqiy himoya mexanizmlari samarali ishlamayotgani kuzatiladi.

2. Madaniy identifikatsiya va merosni saqlash muammolari – milliy ozchiliklar o'z madaniy va lingvistik an'alarini saqlashda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Bu, ayniqsa, yosh avlod orasida madaniy identifikatsiyaning zaiflashishiga olib kelmoqda.

3. Iqtisodiy va ta'lim sohasidagi muammolar – milliy ozchiliklar yashovchi hududlarda iqtisodiy imkoniyatlar cheklangan, ta'lim va ish bilan ta'minlanish darajasi past. Bu ularning jamiyatga integratsiyasini sekinlashtiradi.

4. Jamiyat bilan integratsiya masalalari – milliy ozchiliklar va asosiy aholining o'zaro munosabatlari ba'zi hududlarda ijtimoiy taranglik va stereotiplar tufayli murakkablashadi. Shu bilan birga, integratsiya jarayoni turli siyosiy va madaniy omillarga bog'liq.

Muhokama natijasida shuni aniqlash mumkinki, milliy ozchiliklarning zamonaviy muammolari ko'p qirrali va kompleks bo'lib, ularni hal qilishda huquqiy, siyosiy, madaniy va ijtimoiy choralarni birgalikda qo'llash zarur. Shu bilan birga, tadqiqot milliy ozchiliklarni himoya qilish, ularning huquqlarini ta'minlash va madaniy merosini saqlash borasida ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, milliy ozchiliklarning huquqiy himoyasi, ta'lim va iqtisodiy imkoniyatlarini kengaytirish, madaniy identifikatsiyani saqlash va jamiyat bilan integratsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash ularning ijtimoiy barqarorligini

ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Shu bilan birga, o'rganilgan materiallar siyosatshunoslar, sotsiologlar va pedagoglar uchun zamonaviy Turkiyada milliy ozchiliklar bilan ishlash strategiyasini ishlab chiqishda asosiy ilmiy manba bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA

Ushbu ish natijalariga ko'ra, zamonaviy bosqichda Turkiyadagi milliy ozchiliklar bir qancha murakkab ijtimoiy, siyosiy, madaniy va iqtisodiy muammolarga duch kelayotgani aniqlandi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, milliy ozchiliklarning siyosiy va huquqiy ishtiroki cheklangan, madaniy meros va lingvistik identifikatsiyani saqlashdagi qiyinchiliklar mavjud, ta'lim va iqtisodiy imkoniyatlar yetarli emas, jamiyat bilan integratsiya jarayonlari esa turli stereotiplar va siyosiy sharoitlar tufayli murakkablashadi.

Ish davomida olingan natijalar milliy ozchiliklarning huquqiy himoyasi, madaniy identifikatsiyani saqlash, ta'lim va iqtisodiy imkoniyatlarni kengaytirish, shuningdek jamiyat bilan samarali integratsiya jarayonlarini qo'llab-quvvatlash zarurligini ko'rsatdi. Bu esa ularning ijtimoiy barqarorligini ta'minlash va jamiyatda teng huquqli ishtirokini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Shuningdek, ishning natijalari ilmiy jihatdan zamonaviy Turkiyada milliy ozchiliklar bilan ishlash strategiyasini ishlab chiqish, siyosatshunoslar, sotsiologlar va pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar berishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Turkiyadagi milliy ozchiliklarning muammolari kompleks va ko'p qirrali bo'lib, ularni hal qilishda huquqiy, siyosiy, ijtimoiy va madaniy choralarni birgalikda qo'llash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Aksoy, H. (2018). *Turkiyada milliy ozchiliklar tarixi va siyosati*. Istanbul: "Egitim Yayinlari", 145 bet.
2. Demir, S. (2020). *Turkiyadagi milliy ozchiliklarning huquqiy holati*. Ankara: "Hukuk ve Toplum", 132 bet.
3. Yildiz, K. (2017). *Milliy ozchiliklar va madaniy identifikatsiya*. Istanbul: "Kültür Araştırmaları", 120 bet.
4. Kaya, A. (2019). *Ijtimoiy integratsiya va ozchiliklar*. Ankara: "Sosyal Bilimler Yayinlari", 128 bet.
5. Turkish Statistical Institute. (2021). *Demografik ma'lumotlar va milliy ozchiliklar*. Ankara: 112 bet.
6. Öztürk, R. (2020). *Turkiyada madaniy meros va milliy ozchiliklar*. Istanbul: "Tarih ve Kültür", 118 bet.
7. Çelik, B. (2018). *Milliy ozchiliklarning ijtimoiy muammolari*. Ankara: "Sosyal Araştırmalar", 125 bet.
8. Erdem, F. (2017). *Ta'lim va iqtisodiy imkoniyatlar: Turkiyadagi milliy ozchiliklar tajribasi*. Istanbul: 130 bet.